

Preek van de Leek
door John van Balen

Presentatie

*Titel pagina

Wij(k) en Vertrouwen
De noodzaak van de Wijkse Dialoog

‘Dames en heren, koeken en peren’

Zo begon vroeger mijn preek als we thuis pastoortje speelden. Ik was dan de pastoor en de jongste vier zaten op de trap. En altijd verpeste mijn jongste broer het begin met “Koeken en peren”. Je kon hem niet vertrouwen, liefst had je dat hij niet meedeed. Zo leer je spelende wijs omgaan met Vertrouwen. We speelden bijvoorbeeld cowboy en indiaantje. Ik was meestal de indiaan, want ik kon goed doodvallen. Ja, daar moest je op kunnen vertrouwen. Bovendien had ik een kleurtje en dat maakte het ook realistisch. Kwetsbaar, dat hoorde ook bij spelen en vertrouwen.

Mogelijkheden om vertrouwen te oefenen waren er in mijn jeugd genoeg. Ik groeide op in Zuilen in Geuzenwijk, een arbeiderswijk met veel kinderen. Tegenover ons hadden ze er 8, naast ons 16 en wij waren ook met 8. Er waren momenten dat ik niet mee mocht spelen omdat ik niet zo goed was, omdat ze dan met mij het risico liepen te verliezen. Winnen en verliezen, dat was heel belangrijk. In mijn indianen rol liet ik zien dat je ook mooi kon verliezen. Het heeft mij meer gevormd dan ik ooit zal begrijpen, zeker als het over vertrouwen en geloof gaat.

Dat ik een deeltje echt indianen bloed in mij heb, dat wist ik toen niet. Later ontdekte ik ook dat mijn voorouders voor de helft uit India komen (daar heb ik Hindoestaans dna van meegekregen). Ik heb ook een deeltje Hollands bloed van mijn oma, een Hollandse boerin die erg gelovig was. Zij vond dat alle geloven één zijn. Ik zie dat ook zo.

Geloven zijn vooral bedoeld om ons te helpen op elkaar te vertrouwen, vind ik. Vertrouwen speelt een grote rol in alle stromingen. Als je je vragen rond vertrouwen kent, kan je de antwoorden vinden in de boeken de Bhagavad Gita, de Koran, de Bijbel. Je zoekt het goede verhaal bij je vraag en klaar. In het Hindoeïsme kan je bijvoorbeeld Ganesha vragen om vertrouwen als je wat nieuws begint.

*Ganesha
(Kan je vragen om vertrouwen)

Toen Henk Kroese, dominee van de protestantse gemeente (voor degene die het niet weten), mij vroeg of ik deze preek wilde houden, dacht ik dan ook: “Dat zal niet moeilijk zijn. Ik heb het over vertrouwen en de vragen daarover kom ik in mijn werk al jaren tegen. (Ik hou me in mijn werk bezig met de prestatiegerichte dialoog; [de STAP-dialoog](#)) Dat wil ik graag delen. Dus alleen nog een goed verhaal in de bijbel vinden.” Maar dat viel wel wat tegen, een preek maken is toch wel wat meer.

Lastig bleek ook dat ik niet van preken hou. Ik luister liever. Ben liever in gesprek, in dialoog. Nu was Henk zijn reactie daarop: “Ja, maar een preek is niet alleen eenrichtingsverkeer, John. Als je preekt, bouw je ook vragen in.” Dus bedacht ik een dialoogpreek. Ik deel mijn visie met jullie, maar breng jullie ook in gesprek met jezelf en met elkaar. Vandaar die vraag om naast een vreemde te gaan zitten.

Samen gaan we het hebben over: Waarom is vertrouwen bespreken zo lastig?
Hoe praten we er over? Waarom is vertrouwen ook in Wijk bij Duurstede hard nodig?
Wat kunnen we doen en laten? Wat gaan we doen?

Het eerste deel van mijn preek gaat over vertrouwen en het tweede deel over de inzet van de dialoog om vertrouwen te ontwikkelen en te onderhouden. We verbinden die twee delen met het verhaal van de toren van Babel. Dat doen we met steun van plaatjes gemaakt door Albert van der Meij en met muzikale begeleiding van Patrick Holleeder.

Laten we met een lekker achtergrond muziekje van Patrick eerst even vijf minuten kennismaken.

<p>Kennismaken</p> <p>Stel je zelf even voor. Hoe ben je hier zo terechtgekomen en wat is het eerste waar je aan denkt bij vertrouwen?</p>	<p>*Kennismakmoment</p>
<p>Lukte het...? Laten we eens kijken of jullie hetzelfde tegen zijn gekomen als ik al jaren tegen kom.</p> <p>Ik houd me in mijn werk bezig met samenwerkingsprocessen, waarin gebrek aan vertrouwen steeds weer aan de orde komt. Het staat met stip boven aan de lijst van factoren die belemmeren om lekker samen te werken. Ik noem dat de shitlist. En het lijkt wel alsof de 'shit' toeneemt, nu we steeds vaker moeten samenwerken buiten de vertrouwde sfeer van een team of afdeling waar je iedereen goed kent.</p> <p>De dynamiek, complexiteit en de voortdurende tijdsdruk zorgen er voor dat we vertrouwen juist extra hard nodig hebben om goed samen te werken. Werken in de breedste zin. Dus ook zonder betaling: Bij de Wereldwinkel, bij Kunststad, bij CDW, bij Hart van Wijk. Overall speelt vertrouwen een belangrijke rol. Vooral als verenigingen samen moeten werken om in Wijk bij Duurstede wat neer te zetten.</p> <p>Voor iedereen is het een uitgemaakte zaak dat vertrouwen belangrijk is, maar het erover hebben is lastig. Zeker wanneer de spanning hoog is opgelopen. Daarom is het belangrijk om het erover te hebben voor dat het spannend wordt. Dan ontdek je dat het heel veel oplevert en kan je het ook als het spannend wordt.</p> <p>Het is gek dat we dat niet doen, want vertrouwen speelt in veel situaties. Bijvoorbeeld:</p> <p>Vertrouwen in jezelf. Dat je over voldoende kwaliteiten beschikt. Dat je gehoord wordt. Dat je mening er toe doet.</p> <p>Vertrouwen in een organisatie. Dat je niet bij de volgende afslanking op straat komt te staan. Als ondernemer denk ik zelf bij vertrouwen vooral: Dat klanten me trouw blijven en genoeg budget hebben.</p> <p>En er is ook zo iets als Vertrouwen in de politiek. In de gemeentelijke overheid, in de samenleving.</p> <p>Of dichterbij Vertrouwen in je geliefde, collega's, je familie.</p> <p>Het woord "vertrouwen" is hetzelfde, maar de betekenis is steeds anders.</p> <p>Wat me fascineert, is dat iedereen vertrouwen belangrijk vindt en vanzelfsprekend, maar er pas bewust mee aan de slag gaat als er een tekort aan is.</p> <p>Het is een soort van hygiëne factor. Het krijgt pas aandacht als het er niet is. Net als een schoon toilet. Iedereen vindt het vanzelfsprekend dat deze er moet zijn, totdat het er niet is. Dan ga je er over roddelen. Ander kenmerk van een hygiëne factor is dat je erg je best moet doen om hem te onderhouden, zonder dat je er veel waardering voor krijgt. Je komt niet thuis en zegt dan tegen je vrouw: "Nou joh, dat toilet dat was me toch schoon!".</p> <p>Zo gaat het ook met vertrouwen. Pas als het er niet is, wordt duidelijk dat vertrouwen een werkwoord is. Je moet er moeite voor doen. We zijn er onbewust altijd druk mee, maar anders dan bij een toilet kan je het bij vertrouwen niet in je eentje - je moet dat samen doen.</p>	<p>*Veel soorten vertrouwen (1 slide met voorbeelden)</p>

Met elkaar meer bewust vertrouwen ontwikkelen en onderhouden zou veel narigheid kunnen voorkomen en meer plezier opleveren.

Wat helpt om dit te doen?

Allereerst het besef dat je vertrouwen persoonlijk betekenis geeft en ik heb dan drie punten die daarbij een grote rol spelen: De vertrouwfoto, de situatie en tijd(gebrek).

Wat is je vertrouwfoto?

Ons oerbrein maakt in 0,2 seconden een beeld van iemand. Je ziet hem / haar binnen komen en FLITS, de vertrouwfoto is gemaakt. Vervolgens zien we vooral alles wat die eerste foto bevestigt. In de oertijd was dat belangrijk. We moesten snel beoordelen of je moest vechten, vluchten of bevriezen (je heel stil houden). Onze hersenen doen dat nog steeds, ook al is het niet nodig en leren we andere heel verstandige dingen, die juist het tegenover gestelde inhouden. Zo leren de pedagogen ons dat labelen niet goed is. Als je kind iets doet wat je niet op prijs stelt, zeg dan niet dat hij stout is. Beschrijf wat je hem ziet doen en dat dit door jou niet op prijs wordt gesteld. Als je labelt met stout dan gaat hij zich nog meer zo gedragen.

Het mag dus niet, "labelen", maar ons oerbrein doet het lekker toch. Ontkennen dat je dit doet, maakt eventueel wantrouwen alleen maar groter. Realiseer je dat jij een foto maakt en dat anderen dat ook doen. Die vertrouwfoto samen bespreken helpt je te ontdekken dat je er zelf ook op staat. Je ontdekt dan dat blij zijn met of ergernis over een persoon die op de foto staat, ook iets over jezelf zegt.

De beste manier om vertrouwen te ontwikkelen, is iemand vragen wat hij op zijn vertrouwfoto van jou ziet. Je kunt namelijk de foto wel zelf bedenken, maar je ziet hem niet door zijn of haar ogen. Het delen van de vertrouwfoto vraagt wel om kwetsbaarheid en lef. Maar als je die eenmaal toont, levert dat heel wat op!

(Brene Brown: https://www.ted.com/talks/brene_brown_on_vulnerability)

De situatie

Het tweede dat ik heb ervaren, is het belang om samen betekenis te geven aan de situatie. Vertrouwen is situatie afhankelijk. Bij een militaire eenheid in een uitzendgebied spreken we over vertrouwen en ook bij het bestuur van een jeu de boules vereniging. De situatie maakt dat we het niet over hetzelfde hebben.

Bij militairen is bewust aandacht voor vertrouwen en samen betekenis geven aan de situatie vanzelfsprekend. Ze hebben het dan over het belang van hun opdracht, de afhankelijkheid en de risico's van hun optreden. Deze invalshoeken zijn overal in iedere situatie belangrijk. Het is steeds weer belangrijk daar samen bij stil te staan. Samen stil staan om vooruit te komen, noem ik dat.

Dat kan vrij snel door elkaars mening te vragen. Vraag aan elkaar en aan jezelf: Welke belang heb ik? Welke belang hebben zij? Welke belangen hebben wij? Doe dit ook samen voor wat betreft afhankelijkheid en risico.

Als je samen iets voor een vereniging doet of voor Wijk bij Duurstede en je wilt het over vertrouwen hebben zonder het woord zelf te noemen, stel dan vragen als: Wat willen we samen bereiken? Hoe afhankelijk zijn we van elkaar? Welke risico's lopen we als we samen optrekken?

Verandert de situatie, dan blijven de vragen hetzelfde. Maar de antwoorden niet! Ja, en hoe snel veranderen de situaties tegenwoordig? Dus die vragen moeten vaker aan de orde komen. Vertrouwen moet je actief onderhouden. Dat is overigens wel lastig als we weten dat een derde tot de helft van ons introverte trekken heeft.

(Susan Cain:

https://www.ted.com/talks/susan_cain_the_power_of_introverts?language=nl)

*Oerbrein
(vertrouw
foto)

*Belang,
afhankelijk
heid, risico

<p>Tijdgebrek Het derde punt dat ik altijd tegen kom. Het is een excuus dat het altijd goed doet. “Het kost zoveel tijd, bovendien je schiet er toch niets mee op. De situatie is nu eenmaal zo.” Ik heb in al die jaren begrepen dat als er ergens veel tijd door verloren gaat, dan is dat door gebrek aan vertrouwen. Er wordt uren, dagen over iemand gepraat in plaats van met hem of haar. Ook beslissingen nemen duurt langer of ze worden helemaal niet genomen, omdat het vertrouwen ontbreekt.</p> <p>Gebrek aan tijd is meestal ook gebrek aan vaardigheid. Dan ontstaan er angstbeelden dat het mis kan gaan. Niet iedereen wil bekennen dat ie niet zo vaardig is en dan is tijdgebrek een mooi excuus om je achter te verschuilen. Gevolg is vaak dat we het dan zelf maar voor een ander invullen. Dus we weten wat de ander ziet op zijn vertrouwfoto, hoe hij / zij denkt over risico's en we weten zeker dat hij / zij geen tijd heeft om het over gebrek aan vertrouwen te hebben.</p> <p>We denken dat de dialoog veel tijd kost, helemaal als het spannend is en gebrek aan vertrouwen het thema is. Maar juist als je weinig tijd hebt, dan zouden we onze dialoogvaardigheid moeten trainen. Zoals monteurs in een pitstop blijven trainen. Ze scoorden weer een wereldrecord: https://www.youtube.com/watch?v=aHSUp7msCIE</p> <p>Gebrek aan tijd is een signaal van gebrek aan vaardigheid en het niet laten zien van kwetsbaarheid.</p> <p>Dus samenvattend: Het bewust ontwikkelen en onderhouden van vertrouwen is makkelijk. Je vertelt elkaar over je vertrouwfoto's die je maakte en je deelt met behulp van een paar vragen beelden over risico, afhankelijkheid en belang en klaar is Kees. Even de tijd nemen en dat levert dan weer veel tijd op en een fijne sfeer. Zo simpel is het.</p> <p>Nou, nou, hoor ik jullie zeggen, je hebt het ook over kwetsbaarheid, introversie en gebrek aan vaardigheid. Hoe zit het daar dan mee...?</p>	<p>*De klok</p> <p>*Pitstop</p> <p>*Gebrek aan tijd = gebrek aan vaardigheid en kwetsbaarheid</p>
<p>Dat vind ik nu mooie vragen om de bijbel over te raadplegen. Ik vind dat er aardig wat antwoorden in het verhaal van de bouw van de toren van Babel gegeven worden. Op vragen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waarom lukt het niet om samen te praten om elkaar te begrijpen? • Waarom durven we ons niet kwetsbaar op te stellen? • Wat zit er in de weg? • Wat hebben we nodig? • Waarom zal het wel gaan lukken? <p>Allemaal vragen over vertrouwen. WE GAAN DAT VERHAAL SAMEN LEZEN... Als jullie het verhaal van de bouw van de toren van Babel horen, welke eerste gedachte krijgen jullie dan? Welke dingen schieten je te binnen?</p>	<p>15 min pauze</p> <p>*Toren van Babel met het verhaal</p>
<p><i>Tekst Toren van Babel. 111 Alle mensen op aarde spraken één taal en gebruikten dezelfde woorden. 2 Nadat ze uit het oosten weggetrokken waren, vonden ze een vlakte in Sinear en vestigden zich daar. 3 Zij zeiden tegen elkaar: 'Kom, laten wij tegels maken en ze harden in het vuur.' De tegels gebruikten zij als bouwstenen, met asfalt als specie. 4 Nu zeiden ze: 'Laten wij een stad bouwen met een toren, waarvan de spits tot in de hemel reikt; dan krijgen wij naam en worden wij niet over de aardbodem verspreid.' 5 Toen de HEER neerdaalde om de stad en de toren die de mensen bouwden, te zien, 6 zei Hij: 'Nu zijn ze één volk en spreken zij allen dezelfde taal. Wat zij nu doen is nog maar een begin; later zal geen enkel plan van hen meer te stuiten zijn. 7 Laten Wij neerdalen en verwarring brengen in hun taal, zodat de een niet meer verstaat wat de ander zegt.' 8 En de HEER dreef hen vandaar naar alle kanten de hele aardbodem over, en er kwam een einde aan de bouw van de stad. 9 Daarom noemt men die stad Babel, want de HEER heeft daar verwarring gebracht in de taal van alle mensen, en hen vandaar over de hele aardbodem verspreid."</i></p>	

<p>winkeliers en horeca, city marketing en sportverenigingen. Willen we ons gemeenschappelijk denkraam veranderen van welvaart naar welzijn, dan moeten we in dialoog. Dit is de basis voor alle veranderingen. Zonder zal het niet of nauwelijks lukken.</p> <p>We gaan dus vol overgave de dialoog leren. We zijn al begonnen en nu gaan we focussen en doorzetten. Ik hoorde laatst iemand na afloop van een begeleide dialoog zeggen: "Dat was pas een mooie discussie!" Dat kan niet meer in Wijk bij Duurstede, vind ik. Willen we veranderingen samen duurzaam doorzetten, dan moeten we elkaar het verschil kunnen vertellen tussen dialoog en discussie. Daarbij moeten we onder ogen zien dat onze voorkeursgespreksstijlen (discussiëren, debatteren en overtuigen) ons zullen belemmeren.</p> <p>Na zeven jaar hebben we de drijvende kracht achter de Wijkse Dialoog ververst. Een nieuwe regiegroep bouwt voort op 7 jaren ervaring. We gaan voor een Wijkse dialoogcultuur.</p> <p>De eerste actie is een dialoog met leerlingen van het Revius op 14 april 2016. Daarna volgen twee grote dialogen rond het thema <i>Geluk</i> en 2 x per maand is er een Dialoogcafé bij Ome Ko. Professionals bieden op vrijwillige basis trainingen dialoogvaardigheden voor bestuurders en vrijwilligers en dialoogbegeleiding voor moeilijke gesprekken bij verenigingen, etc.</p> <p>Zou het niet mooi zijn als de gemeenteraad het debat afschaft en de dialoog als communicatiestijl gebruikt? Als politieke partijen met elkaar in dialoog gaan om het beste te vinden en vertrouwen te ontwikkelen. Als verenigingen eerst in hun eigen kring de dialoog omarmen om de verbinding steviger te maken en dan samen vol vertrouwen praten over gemeenschappelijk belang, de grenzen van afhankelijkheid en risico's.</p> <p>Mijn droom is dat we de eerste gemeente zijn waar de kinderen op de basisschool het verschil leren tussen discussie en dialoog. Dat zij hun ouders helpen de dialoog te hanteren.</p> <p>Laten wij samen zorgen dat we aan de voet van onze toren door middel van de dialoog samen betekenis geven aan onze Wijkse belangen, afhankelijkheid en de risico's. Laten we samen gaan voor een stad waar de dialoog niet meer een moeilijk woord is en vertrouwen een werkwoord. Een stad waar aandachtig wordt geluisterd, zoals jullie hier nu naar mij luisteren, waarvoor ik erg dankbaar ben.</p> <p>Tot slot, ik denk dat het vooral de zachte krachten in onze gemeenschap zijn die uitkijken naar een dialoogcultuur. Laten we die mobiliseren met het overbrengen van De Wijkse Dialoog; samen praten om elkaar te begrijpen.</p> <p>Ik geef graag het recept mee voor een dialoog over vertrouwen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Toon respect voor de ander ● Stel vragen over belang, risico en afhankelijkheid ● Wees nieuwsgierig naar de antwoorden ● Neem er de tijd voor ● Luister zo open mogelijk ● Parkeer je eigen oordeel ● Toon je kwetsbaarheid in het delen van je "vertrouwfoto". <p>Dank voor dit moment dat ik dit met jullie mocht delen.</p>	<p>*Denkraam handen</p> <p>*Einstein</p> <p>*Pasfoto's regiegroep en programma Wijkse dialoog</p> <p>*Gekleurde handen</p>
<p>Noot van John van Balen:</p> <p>Mooi meegenomen is de noodzaak om in het ideeëntijdperk waarin we zijn beland de dialoog te gebruiken. Zonder resultaatgerichte dialoog geen cocreatie en participatie om eigentijdse economische groei vorm te geven.</p>	